

Lokomotywy polskiej nauki

NAGRODY Troje uczonych – lingwistka, lekarz i chemik – otrzymało najważniejsze wyróżnienia naukowe w naszym kraju

ALEKSANDRA STANISŁAWSKA

Już po raz 19. Fundacja na rzecz Nauki Polskiej uhonorowała naszych najwybitniejszych naukowców nagrodami, które ze względu na swoją rangę nazywane są polskimi Nobelami.

W tym roku wybrano troje laureatów. Prof. Anna Wierzbicka, lingwistka z Australian National University w Canberze, otrzymała nagrodę z dziedziny nauk humanistycznych i społecznych. Prof. Tomasz Guzik, lekarz z Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, został wyróżniony na polu nauk przyrodniczych i medycznych. Chemika prof. Tadeusza Marka Krygowskiego uhonorowano za osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych.

Cztery lata na sukces

W tym roku nie przyznano natomiast nagrody za dokonania w zakresie nauk technicznych, co zdarza się już po raz piąty w historii tych wyróżnień. Nagrody przyznawane są za wybitne odkrycia i dokonania

na polu nauki, które przyczyniają się do postępu cywilizacyjnego w naszym kraju. Powinny też zapewniać Polsce miejsce w nauce światowej – głosi statut Fundacji na rzecz Nauki Polskiej.

Prof. Wierzbicka jest twórczynią nowatorskiej teorii naturalnego metafrazy semantycznego stanowiącego podstawę wszystkich języków świata. Prof. Guzik udowodnił, że układ odpornościowy odgrywa istotną rolę w mechanizmie powstawania nadciśnienia tętniczego, a prof. Krygowski opracował metodę ilościowego określania aromatyczności związków organicznych. Ma ona duże znaczenie w produkcji m.in. detergentów, materiałów wybuchowych i farmaceutyków.

Nagrody Fundacji na rzecz Nauki Polskiej przyznawane są wybitnym naukowcom za osiągnięcia dokonane lub potwierdzone w ciągu czterech lat poprzedzających datę zgłoszenia do konkursu. W bieżącej edycji termin ten upłynął 15 grudnia 2009 roku. Termin zgłaszania kandydatów do nagrody za rok 2010 minie 15 grudnia tego roku.

Przywilej wysunięcia własnego kandydata przysługuje do-

tychczasowym laureatom nagrody oraz wybitnym przedstawicielom nauki zaproszonym przez radę fundacji, która przyznaje te wyróżnienia.

200 tysięcy za naukę

Liczba laureatów tej prestiżowej nagrody przekroczyła w tym roku 70 osób, a jej historia sięga 1992 roku, kiedy to wśród wyróżnionych znalazł się prof. Aleksander Wolszczan, pracujący w USA odkrywca pierwszego pozasłonecznego układu planetarnego.

W późniejszych latach fundacja uhonorowała także polskie sławy, jak profesorowie: archeolog Karol Myśliwiec, historyk Andrzej Paczkowski, paleontolog Zofia Kielan-Jaworowska, hematolog Wiesław Jędrzejczak, socjolog Jadwiga Staniszkis, astronom Andrzej Udalski czy Andrzej Szczeklik, specjalista chorób wewnętrznych.

Oprócz znaczenia prestiżowego nagrody te mają też wymiar ściśle materialny: każdy z laureatów otrzyma po 200 tys. zł brutto. Uroczystość wręczenia nagród odbędzie się 8 grudnia na Zamku Królewskim w Warszawie. ■

SYLWETKI LAUREATÓW

Prof. Anna Wierzbicka
Australian National University, Canberra

Prof. Tomasz Guzik
Wydział Lekarski CM UJ w Krakowie

Prof. Tadeusz M. Krygowski
Wydział Chemii Uniwersytetu Warszawskiego

Dzięki wybitnym wynikom w nauce już w wieku 16 lat rozpoczęła studia na Uniwersytecie Warszawskim – wstąpiła na uczelnię bez egzaminów. Jest światowej sławy lingwistką. Urodziła się 72 lata temu w Warszawie. Pracowała w Instytucie Badań Literackich PAN, gdzie obroniła pracę doktorską i otrzymała habilitację. W 1973 roku podjęła pracę jako wykładowca na Australian National University w Canberze, kilkanaście lat później otrzymała na tej uczelni katedrę profesorską. Pracuje na stałe w Australii, ale utrzymuje kontakty naukowe z Polską. Jej publikacje zostały przetłumaczone na wiele języków.

W roku 1995 otrzymała nagrodę Humboldta dla zagranicznych badaczy w dziedzinie humanistyki. Jest tegoroczną laureatką Międzynarodowej Nagrody Dobruszyna za całokształt dorobku naukowego.

Najmłodszy wśród tegorocznych laureatów, ma 36 lat. W ubiegłym roku otrzymał tytuł profesora. Jest specjalistą w zakresie chorób wewnętrznych i alergologii. Związany z Krakowem – tutaj się urodził, studiował, a dzisiaj pracuje – jest kierownikiem Katedry i Kliniki Chorób Wewnętrznych Medycyny Wsi CM UJ. Pełni też m.in. funkcję prezesa Polskiego Towarzystwa Badań nad Miazdą. Odbiwał staż podoktorski i studia podyplomowe na uniwersytecie oksfordzkim.

Od pięciu lat ściśle współpracuje z zespołem naukowców w Emory University School of Medicine w Atlancie w USA, prowadząc badania nad patomechanizmami nadciśnienia tętniczego. Ma na swoim koncie wiele nagród: m.in. fundacji Wellcome Trust (Londyn, 2000 i 2010), Prezesa Rady Ministrów (2005). Trzykrotnie był stypendystą FNP.

Należy do ścisłej czołówki najbardziej cytowanych polskich chemików – opublikował 270 oryginalnych prac naukowych. Specjalizuje się w chemii strukturalnej i fizykochemii organicznej. Urodził się w 1937 roku w Poznaniu, gdzie studiował. Doktorat i habilitację uzyskał na Uniwersytecie Warszawskim. Karierę naukową zaczął w Instytucie Chemii Fizycznej PAN. Był prezesem Polskiego Towarzystwa Chemicznego, obecnie jest Jego honorowym członkiem. Od 46 lat związany z Wydziałem Chemii UW, którego był prodziekanem. Za swoje osiągnięcia otrzymał m.in. Medal Jana Zawadzkiego (2001), Nagrodę Premiera (2002), Medal Marii Curie-Skłodowskiej (2004), Medal im. Jędrzeja Śniadeckiego (2008). Był członkiem zespołu doradców Lucha Walezy w kampanii wyborczej 20 lat temu. —opr. jfr